

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ЭНЕРГЕТИКА

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.2000, №11, мод.504; с. 2005, №12, мод.633; с.2007, №6, мод.436; №7, мод.672; с.2009, №9-10, мод.549; с.2011, №6, мод.440, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июли соли 2013, №998)

(Қонуни ҚТ аз 26.12.2005 № 118, аз 13.06.2007 № 280, аз 30.07.2007 № 310, аз 16.10.2009 № 556, аз 28.06.2011 № 727, аз 22.07.2013 № 998, аз 28.12.2013 № 1054)

Қонуни мазкур принципҳои асосии ташкилию ҳуқуқи ва тарзу усулҳои танзими фаъолияти хоҷагиро дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАТОТИ УМУМӢ

(Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998)

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Мақсади Қонуни мазкур аз таъмини ҳуқуқи сиёсати давлати дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси механизмҳои бозоргони, институтсионали ва иттилооти ба хотири тараққиёти бозғамимодии он ва ҳимояи манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия иборат аст.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосӣ

(Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998)

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд (Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998):

энергетика – соҳаи иқтисодият, ки ҷустуҷӯ, истихроҷ, истеҳсол, таҷдид, интиқол, нигоҳдори, расонидан, тақсимот ва истеъмоли захираҳои энергетикаи ва энергияро дар бар мегирад;

комплексӣ сӯзишворию энергетикӣ – маҷмӯи бо ҳам алоқаманди соҳаҳои иқтисодият, ки дар системаҳои гидроэнергия ва гармиестехсолкунанда, ангишт, нафт, газистихроҷ, интиқол ва коркардкунанда, барқтаъминкунанда ва барқистифодабаранда, инчунин зерсистемаҳои минтақавӣ ва дигар объектҳои энергетикӣ, ки сарфи назар аз шакли моликият фаъолият менамоянд (Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556);

соҳаи энергетика – қисми таркибии энергетика, ки бо яке аз намудҳои захираҳои энергетикаи ва энергия вобаста аст;

корхонаи энергетика – ин шахси ҳуқуқият, аз ҷумла аз субъектҳои монополияи табиӣ сарфи назар аз шаклҳои моликиятшон, ки ба як ё якчанд намуди фаъолият дар энергетика машғул аст;

объекти энергетика – ин иншооти махсусест, ки барои истеҳсол, таҷдид, интиқол, нигоҳдори, расонидан ва тақсимоти захираҳои энергетикаи ва энергия таъин шудааст;

фаъолият дар энергетика, хизматрасонии энергетика – ин истеҳсол, интиқол, расонидан, тақсимот, нигоҳдори, коркард, таҷдид, фурӯши энергия, захираҳо ва маҳсулоти энергетикаи мебошад;

захираи энергетика – ҳомили энергия, ки дар айни замон ё дар оянда метавонад мавриди истифодаи самарабахш қарор гирад. Он чунин тақсимбанди мешавад:

а) захираҳои энергетикаи барқароршаванда – ин захираҳои мебошанд, ки ба таври табиӣ ба вуҷуд омада, доимо аз нав пайдо мешаванд (гармии офтоб, ҷараёни табиӣ обу ҳаво, обҳои геотермали ва биомассаҳо) ва ба намудҳои дигари энергия мубаддал шуда метавонанд;

б) захираҳои аввалияи энергетика – захираҳои табиӣ, ки метавонанд бевосита чун сӯзишвори истифода шаванд (нафт, гази табиӣ, ангишт) ё мавриди истеҳсоли намудҳои гуногуни энергия қарор гиранд;

в) захираҳои энергетикаи дуюмдараҷа – захираҳои мебошанд, ки ба шакли маҳсулоти иловагии дар ҷараёни истеҳсолоти асосӣ ба даст меоянд;

маҳсулоти энергетика – намудҳои мухталифи сӯзишвори, маҳсулоти нафт, энергияи қувваи барқ ва гарми, ки аз ҳама гуна намудҳои захираҳои энергетикаи истеҳсол мешаванд;

истеъмолкунандагон дар энергетика – ҳама шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки энергия ва захираҳои энергетикаро мебаранд ва бе мақсади аз нав фурӯхтан онҳоро истифода мебаранд (Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998);

истеҳсолкунандагон дар энергетика – шахсони воқеи ва ҳуқуқӣ қатъи назар аз шакли моликиятшон, ки барои онҳо ҳамаи захираҳои энергетика ва энергия маҳсулоти моли мебошанд ([Қонуни ҶТ аз 22.07.2013 № 998](#));

сарфаҷӯии энергия – истифодаи оқилона ва кам кардани талафот дар чараёни истеҳсол, таҷдид, интиқол ва истеъмоли энергия мебошад;

консессия – шартнома дар бораи ба сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ тибқи шартҳои муайян муваққатан барои истифода додани объектҳои давлати бо ҳуқуқи фаъолият намудан дар комплекси сӯзишворию энергетика ([Қонуни ҶТ аз 22.07.2013 № 998](#)).

Моддаи 3. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи энергетика

([Қонуни ҶТ аз 22.07.2013 № 998](#))

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи энергетика ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад ([Қонуни ҶТ аз 22.07.2013 № 998](#)).

БОБИ 2. ТАНЗИМИ ДАВЛАТИ ДАР СОҲАИ ЭНЕРГЕТИКА

Моддаи 4. Сиёсати давлати дар соҳаи энергетика

Мақсадҳои асосии давлат дар соҳаи энергетика аз инҳо иборат аст:

– таъмини боэътимод ва сифатноки эҳтиёҷоти рӯзафзунӣ ҷумҳури ба захираҳо ва маҳсулоти энергетика ва кафолати амнияти энергетикаи кишвар;

– таъмини ҳифзи муҳити зист ва аҳоли аз таъсири зараровари фаъолият дар соҳаи энергетика;

– муҳайё намудани шароити зарури барои пайгирона гузаштани энергетика ба муносибатҳои бозоргонӣ, ҷалб намудани сармоягузори ватани ва хориҷӣ ба он, ба корхонаҳои энергетика додани мустақилияти иқтисодӣ ва таъмини тараққиёти онҳо дар асоси рақобати бозоргонӣ;

– баланд бардоштани самаранокии фаъолияти комплекси сӯзишворию энергетика дар асоси ҷори намудани технологияҳои пешқадам, сарфаҷӯии энергия, истифодаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия, кам кардани хароҷоти нисбии захираҳои энергетика дар истеҳсоли маҳсулоти умумии милли ([Қонуни ҶТ аз 28.06.2011 2011 № 727](#)).

Моддаи 5. Усулҳои танзими давлати дар соҳаи энергетика

Танзими давлати дар соҳаи энергетика ба воситаи таъмини ҳуқуқи, иҷозатномадиҳӣ, андозситони, қарздиҳӣ, маблағгузори, таъмини сиёсати сармоягузори, иҷтимоӣ, илмию техники ва назорати иҷроишӣ қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар корхонаҳои комплекси сӯзишворию энергетика сурат мегирад ([Қонуни ҶТ аз 28.12.2013 № 1054](#)).

Иҷозатномадиҳии фаъолият дар соҳаи энергетика тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият" анҷом дода мешавад ([Қонуни ҶТ аз 26.12.05с. № 118](#)).

Лоиҳаҳо ва барномаҳои энергетика барои сохтани объектҳои азим ба таври ҳатми аз экспертизаи давлати мегузаранд, ки тартиби гузаронидани онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 6. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар энергетика

([Қонуни ҶТ аз 28.12.2013 № 1054](#))

Салоҳиятҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар энергетика чунинанд ([Қонуни ҶТ аз 28.12.2013 № 1054](#)):

таъмини нақши асосии давлат дар тараққиёти энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

идораи комплекси сӯзишворию энергетика дар асоси ҷори намудани механизмҳои бозоргонии фаъолияти он;

фароҳам овардани шароит барои соҳибкории озод ва рушди ҳамаи шаклҳои моликият дар комплекси сӯзишворию энергетика дар фазои пешрафти муносибатҳои бозоргонӣ;

мусоидат намудан ба иштироки сектори хусусӣ дар комплекси сӯзишворию энергетика, кӯмак ба дастгирии рақобат дар сохтмон, барқарорсозӣ ва истифодаи корхонаҳо ва дар соҳаҳои он; ориҷ карда шуд ([Қонуни ҶТ аз 26.12.05с. № 118](#));

муқаррар намудани тартиби гузаронидани экспертизаи давлатии лоиҳаҳои энергетика ва барномаҳои сохтмони объектҳои азими энергетика;

консессия дар соҳаи энергетика;

гузаронидани сиёсати нарх ва тариф дар комплекси сӯзишворию энергетика;

бурдани назорат оиди истифодаи захираҳои энергетикаи аввалия ва барқароршаванда ва нигоҳдории онҳо;

муҳаё намудани шароити зарури барои ташвиқи сармоягузори дар комплекси сӯзишворию энергетика;

қабули чораҳои фаври барои таъмини истеъмолкунандагон бо захираҳои энергетика ва энергия дар вазъияти бӯҳрони ва ғавқулодда, дар ҳолатҳои зарури чори намудани маҳдудияти муваққати дар истифодабарии онҳо;

ҳамоҳангсозии фаъолияти байналмилали дар соҳаи энергетика;

тасдиқ ва назорат оиди амали гаштани барномаҳо:

- тараққиёти комплекси сӯзишворию энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- оид ба стандартизатсиякунони, амният ва ҳимояи истеъмолкунандагон, ҳифзи муҳити зист аз таъсири манфии фаъолият дар соҳаи комплекси сӯзишворию энергетика;
- оид ба ғайринҳисори ва реструктуризатсиякунонии корхонаҳои соҳаҳои комплекси сӯзишворию энергетика;
- оиди сарфаҷӯии энергия;
- иҷрои дигар салоҳиятҳои, ки дар ҳамин Қонун ва дигар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини шудаанд ([Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 № 1054](#));
- иҷрои дигар салоҳиятҳои, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст ([Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998](#), аз [28.12.2013 № 1054](#)).

Моддаи 7. Ваколатҳои мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи энергетика

([Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280](#))

Мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи энергетика (минбаъд – мақомоти ваколатдор) аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад ([Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280](#)).

Низомномаи мақомоти ваколатдор ва сохтори онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд ([Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280](#)).

Ваколатҳои мақомоти ваколатдор инҳо мебошанд ([Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280](#)):

татбиқи сиёсати давлати дар соҳаи энергетика;

ба нақшагири ва пешбини самти талабот ва пешниҳодот ба ҳамаи намудҳои захираҳои энергетика ва энергия барои ба ҳисоб гирифтани ва минбаъд даровардани тағйирот ба барномаҳои амал;

гузаронидани баҳодиҳи ба талаботи инвеститсионии ва муайян намудани манбаъҳои эътимодноки маблағгузори ва сармоя;

омӯзиши фаъолияти корхонаҳои энергетика бо мақсади мунтазам гузаштани онҳо ба муносибатҳои бозоргони;

мусоидат барои дохилшавии мунтазами инвеститсияҳои хусусӣ ба комплекси сӯзишворию энергетика ва зиёдшавии захираҳои энергетикаи маҳаллию алтернативӣ, ва барқароршаванда, аз ҷумла тавассути танзими идоракуни, соҳиби захираҳои дуюмдараҷа ва маҳсулоти энергетика дар сатҳи истеъмолкунандаи ниҳои ([Қонуни ҚТ аз 28.06.2011 2011 № 727](#));

мусоидат ба тараққиёти рақобат, таъмини имкониятҳои баробар ва шароит барои фаъолияти корхонаҳои энергетикаи шаклҳои мухталифи моликият;

амали намудани назорат оид ба риояи шарту талаботи иҷозатномави ([Қонуни ҚТ аз 26.12.05с. № 118](#));

таҳия ва татбиқи барномаҳо:

- оид ба тараққиёти комплекси сӯзишворию энергетика;
- оид ба стандартизатсиякунони, бехатарӣ ва ҳимояи истеъмолкунандагон, ҳифзи муҳити зист аз таъсири манфии фаъолият дар соҳаҳои комплекси сӯзишворию энергетика;
- оид ба сарфаҷӯии энергия;

- оид ба истифодабарии манбаъҳои барқароршавандаи энергия (*Қонуни ҚТ аз 28.06.2011 2011 № 727*);

амали намудани дигар ваколатҳое, ки қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини намудаанд;

- иҷрои дигар ваколатҳое, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 8. Хориҷ карда шуд

(*Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556*)

Моддаи 9. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар комплекси сӯзишворию энергетика

(*Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280*)

Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар комплекси сӯзишворию энергетика тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мегарданд (*Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280*).

БОБИ 3. ХУСУСИЯТҲОИ ҶАЪОЛИЯТ ДАР ЭНЕРГЕТИКА

Моддаи 10. Идоракунии корхонаҳои энергетика

Ба корхонаҳои комплекси сӯзишворию энергетика дар идоракунии ҷаъолияти хоҷагию истеҳсоли мустақилият дода мешавад.

Ҳама намуди ҷаъолияти корхонаҳои комплекси сӯзишворию энергетика дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 11. Ҷимояи ҳуқуқҳои моликияти корхонаҳои энергетика

Корхонаҳои энергетика дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд дар асоси ғуноғуншаклии моликият (давлати, хусуси, соҳомӣ, омехта ва муштарак) таъсис ёбанд ва амал кунанд.

Моликони корхонаҳои энергетика дар назди Қонун баробаранд ва аз ҷимояи баробари Конститутсия ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бархӯрдоранд.

Давлат ба таъбири (дискриминатсия) корхонаҳои энергетика, сарфи назар аз шакли моликиятшон роҳ наметад.

Моддаи 12. Ҷимояи манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия

Манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 13. Масъалаҳои маблағгузори дар энергетика

Дар соҳаи энергетика маблағгузори метавонад аз ҳисоби манбаъҳои давлатӣ, хусуси ва хориҷӣ таъмин гардад.

Моддаи 14. Сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ дар энергетика

(*Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556*)

Ҷалб намудани сармояи ватанӣ ва хориҷӣ дар энергетика мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амали мегардад. Захираҳои энергетикӣ ба сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ ба истифодаи мӯхлатнок, тибқи шартномаҳои тарафайн дода мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556, аз 22.07.2013 № 998, аз 28.12.2013 № 1054*).

Барои сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ дар энергетика тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёзҳои андоз ва дигар имтиёзҳо муқаррар шуда метавонанд (*Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556, аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 15. Нархгузори дар соҳаи энергетика

Нархҳо ва тарифҳо ба маҳсулот ва хизматрасонии энергетика ба таври озод (шартномавӣ) муқаррар мешаванд, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини шудаанд (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Бо мақсади ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ, ҳангоми азхудкунӣ ва истифодабарии захираҳои электроэнергетикӣ, харидории электроэнергияи зиёдатӣ, мақомоти ваколатдор оид ба танзими фаъолияти субъектҳои монополияҳои табиӣ метавонад нархҳо ва тарифҳои дигарро, ба истиснои нархҳо ва тарифҳои нерӯи барқ ва гармӣ муқаррар намояд (*Қонуни ҚТ аз 16.10.2009 № 556, аз 28.12.2013 № 1054*).

Нархҳо ва тарифҳои нерӯи барқ ва гармӣ бо пешниҳоди мақоми ваколатдор аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд (*Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 № 1054*).

Моддаи 16. Консессияҳо дар энергетика

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон стансияҳои барқи ва гарми, шабакаҳои магистрالي ва тақсимкунандаи қувваи барқ ва иншооти хизматрасони онҳо, хатҳои интиқоли нафту газ, корхонаҳои хоҷагии таъминкунандаи гази табиӣ ва моеъ, объектҳои нафту газ, майдонҳои перспективии дорoi нафту газро ба консессия дода метавонад (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Додани консессия ба сармоягузори ватанӣ ва хориҷӣ барои кашф, истихроҷ ва истифодаи захираҳои энергетика ва пешбурди дигар фаъолият дар комплекси сӯзишвории энергетика дар асоси шартномаҳои консессиони сурат мегирад (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 17. Истифодаи замин дар соҳаи энергетика

(*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*)

Истифодаи замин дар соҳаи энергетика мутобиқи қонунгузори

Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад (*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*).

Моддаи 18. Корхонаҳои давлатии энергетика

Корхонаҳои давлатии энергетика фаъолияти худро дар асоси тиҷорат ба сифати воҳидҳои мустақили хоҷаги, бо усули бастании шартнома бо мақомоти ваколатдор анҷом медиҳанд. Чунин шартномаҳо нисбат ба корхонаи давлатии комплекси сӯзишвории энергетикаи пешбини менамоянд (*Қонуни ҚТ аз 13.06.07с. № 280*):

- мақоми зарурии корпоративи ва тиҷоратии он;
- нақша-ҷадвали корҳои тиҷоратикунони он;
- дараҷаи мустақилияти молияви ва идоракунии он;
- стандартҳо ва меъёрҳои кор ва тобеияти роҳбарияти он;
- усул ва тартиби таҳияи сохтори ҳисоботдиҳии он, аз ҷумла ҳисоботдиҳии алоҳида барои воҳидҳои мухталифи амалкунандаи он, муайян намудани арзиши амвол ва ҳиссаҷудокунии барои хӯрдашавии он;
- муайян кардани кор ва хизматрасони, ки барои эҳтиёҷоти давлат иҷро мешаванд ва арзиши онҳо;
- нишондиҳандаҳои нақшавии солонаи молияви ва истеҳсоли.

БОБИ 4. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

(*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*)

Моддаи 19. Назорати давлатии энергетика

Барои таъмини назорат аз тарафи шахсони ҳуқуқи ва воқеи рия шудани регламентҳои техникӣ ва стандартҳои муқарраргардида, меъёрҳо ва қоидаҳо дар ҷараёни истеҳсол, интиқол, таҷдид, ниғаҳдори, истеъмоли захираҳо ва маҳсулоти энергетика, дар истифодаи объектҳо, иншоот, таҷҳизот дар энергетика мувофиқи тартиби муайяншудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати давлатии энергетикаи ташкил мешавад (*Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 № 1054*).

Назорати давлатии энергетика аз тарафи мақомоти махсусгардонидашудаи давлати гузаронида мешавад.

Моддаи 20. Ҷавобгарӣ барои рия накардани Қонуни мазкур

(*Қонуни ҚТ аз 22.07.2013 № 998*)

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки муқаррароти Қонуни мазкурро риоя намекунд,
мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд (*Қонуни ҶТ*
аз 22.07.2013 № 998).

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э. Раҳмонов

ш. Душанбе,

аз 29 ноябри соли 2000, № 33